

EL MERCAT INTERIOR, A LA CANTONADA

¿Qui té por d'Europa?

Felipe González estrena mandat al capdavant de les comunitats europees just en el moment en què la recta cap al mercat interior sembla enfilada. Aquests sis mesos poden ser crucials: després del juny de 1989 ningú no es podrà fer enrere.

R. Aymerich

Lleidatà, trenta-set anys, advocat de professió. Cansat de la ciutat del Segre, s'ha decidit per posar bufet a Lió. Els estalvis, això sí, els té ben guardats a Luxemburg: li paguen molt més que a qualsevol altre lloc. Fa poc que ha comprat un vídeo, gairebé al mateix preu que li hauria costat el 1987. Acaba de deixar de fumar. Per raons de salut, encara que de raons monetàries no en falten: el tabac i l'alcohol s'han posat pels núvols. Ha passat les vacances a Londres: no ha necessitat passaport. Ni tan sols li demanaren —els britànics, que són tan tocats i pesats— el certificat de vacunació del gos.

Aquest escenari no forma part de cap film de ciència-ficció. És, potser, un quadre típic de l'Europa de finals dels noranta. La data teòrica d'aquesta revolució que s'acosta és l'any 1992. Encara que, posats a ser realistes, n'hi haurà prou que a finals de la dècada s'hagin complert totes les propostes dissenyades pels mandataris europeus.

Primera potència mundial

Els berlinesos s'han despertat moltes vegades amb la por dels míssils al cos. La premsa ha parlat prou d'aquest escenari de la futura guerra que és Europa. Però acostumats com estem a les arrogàncies de Ronald Reagan, o a somiar japonesos amagats a les torrades elèctriques, oblidem sovint que l'Europa comunitària, l'Europa dels dotze, és encara avui la primera potència econòmica mundial.

El PIB d'aquesta Europa està 0,6 bilions per sota del PIB dels americans, però controla encara el 34% del comerç internacional. La part del pastís dels EUA és d'un 15%, mentre que als japonesos els queda un 8% d'aquest comerç. Però de moment, perquè el nivell de creixement i agressivitat comercial d'americans i japonesos es mostra imparabable. Entre 1963 i 1979 Europa

va perdre un 1,4% en la seva quota de mercat. Sis anys més tard, ha tornat a perdre una quota semblant. Mentrestant, i en el mateix període, els japonesos han augmentat la seva quota en un 5% i els americans en un 1,4%. El desplaçament de l'eix econòmic mundial de l'Atlàntic al Pacífic és la prova d'aquesta tendència. Però el més preocupant és que aquesta pèrdua de mercat es produeix en els sectors més dinàmics: automòbils, microelectrònica, béns d'equip... Dit d'una altra manera: Europa està perdent la cursa de la

tecnologia, i aquest factor pot accentuar aquesta tendència amb una acceleració imprevista.

L'Europa de Tintin

Europa queda molt bufona al mapa mundial. Però l'actual reixat fronterer fa més per a un còmic de Tintín, per a uns Balcans de principis de segle, que no per a les exigències econòmiques que demana la internacionalització de les finances. Els comptes quadren: dotze mercats són un obstacle insuperable per a l'arrancada de l'economia euro-

pea. Dotze burocràcies que mantenen compartimentats els pressupostos necessaris per a fer la inversió tecnològica que es necessita.

Konrad Adenauer i Charles de Gaulle somiaren una Europa sense fronteres, una Europa que arribava als Urals. Era el somni d'una generació que havia perdut la guerra i els que més la van patir —francesos i alemanys— eren els més interessats a no tornar a repetir-la. L'entesa franco-alemanya era el primer pas d'aquesta generació d'uropeistes que culminà les seves aspiracions el 1957, amb el Tractat de Roma. Sis anys abans, a París, s'havia creat la CECA —Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer. Ara naixia la CEE, Comunitat Econòmica Europea, i l'EURATOM, Comunitat Europea de l'Energia Atòmica. Les tres comunitats mantenien una assemblea consultiva que donaria pas, el 1962, al Parlament Europeu. El projecte semblava enllestit.

Tretze anys més tard, però, tan sols els euròcrates creien encara possible la unificació europea. El Parlament Europeu començava a sortir de la seva letargia —el Tractat de Brussel·les li permetia impugnar *per raons importants* els pressupostos comunitaris—, però la crisi econòmica dels setanta havia desfet qualsevol expectativa. La supressió dels aranzels en els països comunitaris —primer pas, es pensava, per anar cap al mercat interior— no serví de res una vegada els estats aixecaren la bandera del protagonisme econòmic per salvar la crisi. La vella generació havia previst el mercat interior per al 1970; moriria sense haver-lo conegut.

De la necessitat, virtut

El dirigent socialista portuguès Mario Soares ha explicat en una recent entrevista que el projecte europeista «fa els millors avanços quan sembla trobar-se al peu de l'abisme». Efectivament, allò que no havia aconseguit la voluntat política ho acabaria imposant la realitat econòmica. La crisi econòmica dels setanta acabaria per confirmar als estats membres que el nostre era un continent envellit, disgregat, i que només es podria mantenir l'hegemonia econòmica a través d'una política d'unitat.

La represa vindria de la mà del Parlament Europeu, que juntament amb la Comissió, el Consell de Ministres i el Tribunal de Justícia són les quatre institucions de les Comunitats Europees. Després d'haver aconseguit el sufragi directe, el Parlament Europeu

Margaret Thatcher i Felipe González: dos projectes diferents per a un mateix continent.

Alain Minc: de portaavions a port franc

Transportistes en vaga, famílies de duaners plorant per la previsible pèrdua del lloc de treball, sindicats anglesos en vaga permanent... Aquest és el panorama europeu que descriu el prestigiós setmanari americà *Newsweek*. La por al mercat interior europeu, que podria fer perillar determinats interessos americans, obliga els enviats especials de la premsa americana a histeritzar la situació i fomentar l'aversion entre una opinió pública —l'americana— que ignora què passa més enllà de les seves fronteres. Més cautelós es mostra *The Economist*, que en el seu informe «The World in 1989» apunta els perills del proteccionisme que pot implicar el nou mercat interior. «Liberals per dins, proteccionistes de cara a fora», «portaavions», o «fortalesa», són alguns dels adjectius que il·lustren aquest hipotètic aïllacionisme europeu. Més inquietant, per novedosa i inesperada, és la crítica que fa l'economista i escriptor francès Alain Minc, a *La grande illusion*, un llibre que està aixecant polèmica al país veí. Digne hereu d'altres profetes de la tecnocràcia —Servan Schreider, Alvin Tofler—, però també més rigorós que aquests, Minc presenta el mercat interior i la construcció europea com un error històric.

Acabada d'una vegada la postguerra europea —amb la distensió entre les dues grans potències—, Alema-

nia i Centreeuropa serien el veritable centre econòmic del continent, afavorit per les reformes de Gorbtxov i la previsible obertura dels mercats de l'Est. L'Europa dels dotze no seria doncs una Europa real, sinó un accident històric provocat per les dues guerres mundials. Aquesta nova Europa seria, a parer de Minc, un immens «port Franc» sense cap rellevància. Més encara quan la reforma està plantejada en termes tecnòcrates i economicistes i no preveu un canvi de mentalitat cultural de futur europeu. La construcció d'Europa passaria, més que mai, per la cultura. □

aniria afirmant el seu protagonisme i l'any 1984 —l'any d'Orwell— aprovava el Projecte de Tractat instituint una Unió Europea, pensat com una Constitució Europea i que tindria com a resultat l'elaboració, l'any següent de l'Acta Única.

L'Acta Única és la primera reforma seriosa dels Tractats de Roma i posa les bases jurídiques per a la consecució de la unitat europea. El mateix any s'aprovava també el «Llibre Blanc sobre la realització del mercat interior», que fixava la data de consecució del mercat interior —el 1992— a l'hora que proposava 300 mesures per arribar-hi.

El preu d'Europa

Tot aquest entramat jurídic-polític es tradueix en la consecució d'un mercat sense fronteres —ni físiques ni tècniques—, el foment del desenvolupament tecnològic i la reducció dels desequilibris regionals. Traduït en xifres, i tot i que les profecies no són del gust dels economistes, aquestes mesures impliquen una veritable commoció econòmica. Segons l'informe Cecchini, elaborat per preveure els efectes del mercat interior en l'economia dels dotze, els guanys serien d'uns 28,5 bilions de pessetes anuals.

L'eliminació de les barreres duaneres serà una de les raons que portaran a l'abaratiment dels preus; el canvi d'escala econòmica —el passar a un mercat únic molt més ampli— permetrà un augment important de la producció i també ajudarà a aquesta reducció, que serà d'un 6%. El creixement de l'economia se situarà al

Nivell d'interdependència econòmica dels països de la CEE. Percentatge comerç exterior

	Bèl./Lux.	Dinamarca	França	RFA	Grècia	Irlanda	Itàlia	Holanda	Portugal	Espanya	G. Bretanya
CEE	73	50	60	53	64	70	56	70	79	58	51
EFTA	6	24	7	15	5	5	10	7	11	6	11
Resta món .	21	26	33	32	31	25	34	23	10	36	38

Fonts: *The Economist*. Fons Monetari Internacional.

voltant del 4,5%, mentre que es crearan automàticament 1,8 milions de llocs de treball. D'altres estudis són encara més optimistes i preveuen que si els estats es decideixen per harmonitzar les respectives polítiques fiscals i fomentar les inversions, el nombre de llocs de treball creats serà de 5 milions.

Hi ha, però, una altra cara de la moneda que els estudis aborden de manera molt tímida: a curt terme es poden perdre més de mig milió de llocs de treball pels efectes de la concentració empresarial. Sectors com el químic, la banca o les assegurances tenen tots els números per convertir-se en els primers afectats. La recent febrada de fusions i *opes* que viu el sistema financer espanyol ha estat només una advertència. L'altre risc, que ha estat apuntat diverses vegades pel secretari general del Patronat Català Pro-Europa, l'eurodiputat Carles Gasòliba, és que els guanys no seran els mateixos per a totes les regions europees.

La perifèria rebrà...

L'informe Cechini no fa una anàlisi detallada estat per estat, encara que, en realitat, seria molt més correcte parlar de regions econòmiques. El que s'espera, a ben segur, és que les regions més pobres, les que es concentren al sud d'Europa, siguin les més afectades per la consecució del mercat interior. La invasió comercial i la forta competència que es preveu pot provocar una pèrdua important de llocs de treball i el tancament d'empreses si en aquest termini no han sabut adaptar el seu nivell competitiu. Per contra, seran les tradicionals zones financeres i industrials del nord i el centre d'Europa les que sortiran més beneficiades. Les migracions laborals tornen a posar-se a l'ordre del dia si, com es preveu, més de la meitat dels 20 milions d'aturats europeus es concentren en aquestes regions del sud.

No hi ha estudis concrets sobre el tema, encara que segons el Patronat Català Pro-Europa, Catalunya pot tenir menys problemes dels previstos per comptar amb una xarxa industrial considerable i el fet que des del Tractat d'Adhesió de l'estat espanyol amb la

Indústries i serveis de l'estat espanyol accediran a un mercat de 300 milions.

CEE, les inversions provinents de països comunitaris no han parat de créixer. El cas del País Valencià és substancialment diferent. L'agricultura europea es troba en l'actualitat sotmesa a tota mena de controls i contingents, i es calcula que d'ací a 20 anys, 3 de cada 4 agricultors europeus hauran desaparegut. Ara bé, totes les tendències apunten a la pràctica desaparició d'aquest sector —per poc rendible— al

nord i el centre d'Europa i la seva definitiva concentració al sud europeu. El País Valencià té, en aquest sentit, una plaça segura si els seus administradors saben jugar la seva carta.

Per a altres regions menys afavorides, queda el recurs d'accedir als fons estructurals de la CEE —foment de l'ocupació, formació, inversió tecnològica— com a compensació del nou mercat que s'obre als veïns del Nord.

L'Europa dels dotze: rics i pobres

	PIB (1)	Atur (2)	Inflació (2)
Bèlgica	139	12,3	1,6
Luxemburg	6	1,6	0,6
Dinamarca	101	7,6	4,1
França	880	10,9	3,2
RFA	1.119	8,1	0,5
Grècia	47	7,4	14,0
Irlanda	29	19,2	3,0
Itàlia	752	14,2	4,8
Holanda	215	11,5	0,0
Portugal	36	7,2	10,2
Espanya	288	20,5	5,8
G. Bretanya	663	10,8	3,3

(1) En milions de dòlars.

(2) En tant per cent.

¿Qui té por d'Europa?

Sindicats, petits empresaris, sectors industrials nacionals, agricultors, regions. Tots poden témer el mercat interior, més quan no controlen bona part de les decisions. Amb tot, no són ells qui més resistència oposen al procés d'integració, sinó els governs dels estats.

Les reunions dels consells de ministres dels darrers dos anys han estat sovint presidides per discussions bizantines i interminables: dels 300 punts del Llibre Blanc, se n'han aprovats menys de la meitat. La resolució de problemes pressupostaris de la CEE i les despeses agrícoles han estat també font de conflictes. Les anècdotes són sucoses: Itàlia, per exemple, inflà el seu PIB —va incloure a ull l'economia submergida— per ser admesa als club dels set països més industrialitzats, però a l'hora de fer la seva aportació a la comunitat s'excusà i rebaixà les xifres...

Margaret Thatcher —de qui es diu que entrà a la CEE per dinamitar-la des de dins— obstaculitzà durant mesos el tema dels pressupostos per raons agrícoles: cal dir que Gran Bretanya no té pràcticament agricultura però que rep a canvi un xec substanciós. La Thatcher —de qui es diu que va sorprendre els seus homòlegs continentals amb un «ací no hi ha pilotes»— ha facilitat sovint contractes a empreses americanes en detriment d'empreses comunitàries.

La RFA se sent assetjada pel que es considera un dels temes importants del futur europeu: la consolidació d'un sistema monetari europeu homogeni, amb banc central i tot, i l'homologació de polítiques econòmiques que facilitarien el funcionament del mercat interior.

Encara que els més reticents en el tema segueixen sent els nord-americans: el mateix dia que Felipe González prenia possessió del càrrec, els EUA assajaven les primeres represàlies comercials, més conegudes amb el nom de *guerra de les hormones*. Un primer toc d'avís per al president espanyol que a banda d'algun tema puntual —la renovació dels convenis de la CEE amb països del tercer món— haurà de deixar enllestides les coses per al 30 de juny, data en la qual el consell de ministres haurà de pronunciar-se sobre els procediments a utilitzar per suprimir o atenuar els riscos de distorsió, d'evasió o frau fiscal lligats a la diversitat de règims nacionals relatius a la fiscalitat de l'estalvi. Serà el punt de partida per a la liberalització del mercat de capitals dins la CEE, el veritable repte d'aquesta aventura. □

ELS ESTATS TEMEN L'ACTA ÚNICA EUROPEA

Regions europees: comparses o protagonistes

¿Quin paper tindran les regions en la futura Europa? ¿Quin és el pes actual de les regions en les decisions comunitàries? La solució, ara per ara, depèn més del pragmatisme de les institucions europees que de la voluntat política dels estats que les componen.

R. Aymerich

El passat 9 de març, i en el decurs d'una entrevista que el president del Parlament Europeu, Lord Henry Plumb, concedí a Jordi Pujol, el mandatari britànic confessà al president de la Generalitat que sabia molt bé que «Catalunya no és una regió, sinó un país». La confessió havia estat precedida d'unes declaracions en què Plumb afirmava que el tema de «les minories regionals preocupava molt les autoritats europees».

Aquest tipus de declaracions han sovintejat en els darrers mesos i fins i tot el president de la Comissió —el francès Jacques Delors— hi ha dit la seva. Són la prova que la incorporació de l'estat espanyol a la CEE no ha fet més que aguditzar un problema latent però que les institucions europees no havien pres encara en consideració. De fet, en el Tractat de Roma del 1957 no hi ha cap tipus de referència al problema, i no ha estat fins el setembre del 1988 que les autoritats comunitàries no es decidiren per *oficialitzar*, de manera molt tímida, les aspiracions regionals.

La fórmula utilitzada ha estat la creació, segons decret del juny del 1988, d'un Consell Consultiu de les Col·lectivitats Regionals i Locals, format per 42 membres, cinc dels quals corresponen a l'estat espanyol, i entre els quals es troba el mateix Jordi Pujol. La brevetat del text segons el qual es crea l'organisme —ni tan sols es fa esment del temps de mandat dels representants—, com també la curta existència d'aquest, no permet conèixer encara quina serà la influència i el poder real d'aquest organisme consultiu en les decisions comunitàries.

Primer, perdre competències

La construcció de la unitat econòmica i política d'Europa, tal com es planteja a l'Acta Única, ha estat sovint pre-

Joaquín Almunia.

sentada com un federalisme a la inversa: són els estats membres els que han de cedir competències a les entitats supranacionals. No és estrany, doncs, que l'ideal europeista hagi figurat —amb diferències, això sí— als programes polítics dels diferents nacionalismes. El fet que bona part de l'actual política comunitària tingui com a eix la *cohesió social*, és a dir, la regulació dels desequilibris regionals obliguen les diferents regions a ser presents en les decisions comunitàries i a preparar-se per a un futur polític on s'espera que el seu paper pugui ser més important que l'actual.

Amb tot, el camí serà llarg i difícil, caldrà definir el paper de les regions en el futur polític europeu, i els mateixos tècnics comunitaris consultats per aquesta revista no s'estan de dir que «es confia més en el caràcter pragmàtic de la constitució europea que no en la voluntat política dels diferents es-